

підростаюче покоління зростало на кращих культурних та моральних засадах.

Джерела

1. Гошовський В. Початки хорового співу на Закарпатті / Володимир Гошовський. – Ужгород, 1927. – С. 97.
2. Данко М. Державна музична освіта на Закарпатті та її досягнення за останні півстоліття / Мирослава Данко // Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення. Випуск другий. Збірка статей, есе про музичну культуру Закарпаття. – Ужгород: Карпати, 2010. – С. 20-25.
3. Кияновська Л. Сильова еволюція галицької музичної культури ХІХ-ХХ ст. / Любов Кияновська. – К., 2000. – 260 с.
4. Мишанич О. Література Закарпаття ХVІІ – ХVІІІ століть / Олекса Мишанич. – Київ: Музична Україна, 1964.
5. Росул Т. Музичне життя Закарпаття 20-30-х років ХХ століття / Тетяна Росул. – Ужгород: Полі Прінт, 2002. – 208 с.

УДК 783.2 (477. 87) (09)

Задорожний Ігор Зенонович,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ДО ПРОБЛЕМАТИКИ ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИХ СТУДІЙ ЛІТУРГІЙНОГО СПІВУ ЗАКАРПАТТЯ

В останнє десятиліття дедалі більше наукових досліджень присвячується проблематиці професійного навчання і виховання молоді на основі естетичних і моральних цінностей християнства.

У професійній підготовці майбутніх фахівців спеціальності 025 «музичне мистецтво» особливе місце займає усвідомлення процесів формування національної духовної музичної культури, регіональних церковно-пісенних традицій. Слід зазначити, що саме українська сакральна монодія (одноголосий церковний спів) стала основою розвитку багатоголосої традиції, сприяла розвитку музичної стилістики композиторської творчості, і на сьогодні, у властивих художніх засобах вираження, естетичних формах складає важливі засади богослужбової

практики візантійсько-слов'янської традиції, виступає своєрідним генетичним фондом духовної музичної культури.

Регіональна богослужбова практика літургійних відправ візантійсько-слов'янського обряду відбувалась на основі усного передання та опанування церковними співцями канонічних музичних текстів нотолінійних ірмологіонів, які забезпечували професійне засвоєння *осмогласних* жанрів, різних напівів річного кола богослужінь.

Поширення у XVI-XVII століттях поствізантійської монодії (грецького, болгарського напівів), процеси взаємодії співочих традицій, засвоєння відповідного репертуару забезпечувало паралельне функціонування їх музично-стилістичних різновидів та інспірувало творчі підходи адаптації, появу новоутворень у місцевій практиці церковного співу.

Розкриваючи проблематику стилістичних наверствувань в українському ірмолої О. Цалай-Якименко, звертає увагу на специфіку адаптації болгарських напівів, зміни першооснови в ладотональному плані, в ритмоінтонаціях, у переструктуруванні форми [5].

А тому необхідною умовою висвітлення порушеної проблематики є необхідність усвідомлення як процесу формування монодійної традиції, так і визначення джерел регіональних напівів у широкому контексті української рецепції візантійської спадщини.

Продовжуючи розкриття проблематики багатоваріантності формування музичних текстів регіональної церковно-пісенної традиції, зауважимо, і те що мелодичне багатство напівів відповідає загальноукраїнським тенденціям розвитку ірмолойного співу. Це добре підтверджують варіанти співів Літургії Йоана Золотоустого Церковного *Простопінія 1906 року Бокшая-Малиничя*, які ілюструють специфіку літургійного репертуару, естетичні, творчі підходи в застосуванні засобів музичної виразності у літургійному співі, використання і поєднання ладів, схильність до використання нейтральних щаблів, альтерацій, застосування

динамічних і темпових змін, прояви романсових та народнопісенних ритмоінтонацій тощо. Водночас у співах Літургії Йоана Золотоустого простежується як збереження давніх форм монодичних напівів, так і оновлення напівів, домінування музичної складової. Трапляється і неузгодженість між словесними і музичними наголосами, переваги логіки інтонаційно-ритмічного розвитку мелодичного тексту над структурою слова, що в цілому засвідчує використання типових мелодичних формул, спів на подoben, та в цілому визначальність музичних принципів у формотворенні та структуруванні напівів.

Слід зазначити, що значна частина літургійних мелодій (Йоана Золотоустого, Василя Великого) *Простоїнія* виявляє пряму залежність від окремих зразків напівів новобалканської спадщини[1-2], а також від зразків з Літургії Е.Талапковича [3], що також зауважував Ф.Стешко [4].

Таким чином, музичні тексти літургійних співів *Церковного Простоїнія* 1906 року добре ілюструють збереження давніх форм сакральної монодії, елементів напівів новобалканської спадщини та зорієнтованість на мелодику хорових композицій другої половини ХІХ ст.

Літургійний спів, як своєрідне надбання регіональної музичної культури, на сьогодні зберігається у богослужбовій практиці візантійської традиції, складає важливі основи духовного буття та вияву релігійної свідомості народу, що так важливо в усвідомленні процесів становлення та розвитку сакрального мистецтва Закарпаття.

Джерела

1. Задорожний І. Грецький і болгарський напиви в Літургії Йоана Золотоустого Простоїнія Бокшая/ КАЛОФωNIA: [наук. зб. з історії церковної монодії та гимнографії / ред. Крістіян Ганнік, Юрій Ясіновський] ч.9. – Львів: Український Католицький Університет, 2018.
2. Задорожний І. Проблематика досліджень та джерела музичних текстів Літургій Простоїнія Бокшая -Малинича/ SLACA SLOVACA roč. 54, č. 1. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV 2019, s. 39–48.

3. Стешко, Ф.: Церковна музика на Підкарпатській Русі / Науковий збірник товариства “Просвіта”. Річ. 12. Ужгород 1937, с.118–128.
4. Талапкович, Е.: Церковно-народное литургическое пініє – Унгварь, 1873. – 60 с.
5. Цалай-Якименко, Олександра: Стилiстичні наверствування в українському Ірмолої. In: Καλοφωνα. Львів: Видавництво ЛБА, 2002, ч.1, с.55–57.

УДК 7.021.2-021.477:784.68:782/785(477.87)(043.2)

Короленко Олена Олександрівна,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

КРАЩІ МИСТЕЦЬКІ ПРОЕКТИ – ФЕСТИВАЛЬ СУЧАСНОЇ ТА КЛАСИЧНОЇ МУЗИКИ «МУЗИЧНЕ СУЗІР'Я ЗАКАРПАТТЯ»

В грудні 1994 року було зареєстровано Закарпатський осередок Національної спілки композиторів України. Наймолодша творча спілка Закарпаття (ЗО НСКУ) на початках складалась з трьох членів: почесного голови — заслуженого діяча мистецтв України Іштвана Мартона, голови - заслуженого діяча мистецтв України Віктора Теличко та Наталії Марченкової. А вже цьогоріч спілка відзначає своє 25-ліття!

З перших років своєї діяльності спілка проводить активну і плідну діяльність: композитори пишуть у всіх основних музичних жанрах, втілюються в життя музично-просвітницькі проекти, починають свою роботу класи композиції в Ужгородських ДМШ та музичному училищі ім. Д.Задора. ЗО НСКУ підтримує молодих музикантів, створення нових музичних колективів, започатковує серійне видання збірки статей «Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення» (2005, 2010, 2016) та фундаментальне видання музичної антології «Музика Срібної Землі», упорядником якої став В.Теличко (перший випуск 2017 р.), сприяє друку музичних збірок В.Волонтира, В.Гайдука, Д.Задора, І.Мартона, В.Янца.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>